

Міняйлова А. В.

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сучасних мов,
Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету
кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв),
alevtina.minyajlova@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ У США У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ДО НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті проаналізовано зміст, принципи і підходи в організації середньої освіти у США; виявлено основні методи навчання і особливості проведення профорієнтаційної роботи; досліджено співвідношення обов'язкових та вибіркових дисциплін у старшій школі; розкрито основні принципи взаємодії з батьками учнів.

Ключові слова: *середня освіта, профорієнтація, зміст освіти, принципи організації освіти, обов'язкові і вибіркові дисципліни, взаємодія з батьками, США.*

Сучасна система освіти в Україні зазнає багато змін. Щороку вводяться нові правила організації навчально-виховного процесу закладів середньої та вищої освіти, змінюються умови вступу до вищих навчальних закладів. Ці реформи спрямовані на підвищення рівня вітчизняної освіти та її відповідність світовим стандартам.

Удосконалення вітчизняної системи освіти передбачає аналіз і порівняння з принципами організації освіти в інших країнах, особливо таких, які є лідерами в освітній галузі (США, Великобританія та ін.). Інтерес до організації системи середньої освіти у США як підготовчого етапу до навчання у вищій школі та порівняння її з вітчизняною системою середньої освіти покладено в основу нашого дослідження, результати якого представлені у цій статті.

Взявши за мету розкрити особливості організації системи середньої освіти у США, ми ставили такі завдання: проаналізувати зміст, принципи і підходи в

організації середньої освіти у США; виявити основні методи навчання і особливості проведення профорієнтаційної роботи; дослідити співвідношення обов'язкових та вибіркових дисциплін у старшій школі; розкрити основні принципи взаємодії з батьками.

Середня освіта у США представлена трьома рівнями: початкова школа (elementary school), середня (middle school) і старша (high school). Всі ці школи є окремими навчальними закладами зі своєю адміністрацією і розташовані також окремо. Тобто, після закінчення початкової школи діти переходять в зовсім іншу школу, і так само при переході з середньої до старшої школи.

Навчання у початковій школі діти розпочинають з нульового класу у віці 5 років і триває воно до 5-го класу включно. Діти згруповані в класи подібно до української системи, але кожного року їх розформовують та групують заново вже іншим складом. Вважається, що за таких умов діти краще розвивають свої комунікативні та інтерактивні навички, оскільки змушені встановлювати нові соціальні зв'язки. Крім того, кожного року змінюється вчитель, який, як і в Україні, один викладає всі предмети. Щорічна зміна вчителя дозволяє учням ознайомитись з різними методами навчання.

У середній школі (6-8 класи) діти ще згруповані у класи, але вже не знаходяться постійно в одній класній кімнаті – на кожен урок вони йдуть до відповідної спеціалізованої аудиторії. Крім обов'язкових предметів (англійська мова, іноземна мова, математика, природничі науки, мистецтво та ін.), діти мають можливість вивчати також вибіркові предмети – журналістику, риторику, театральне мистецтво тощо.

У старшій школі (9-12 класи) взагалі немає класів як таких. У кожного учня свій власний розклад, який складається відповідно до його власної програми підготовки до вступу у вищий навчальний заклад. Так, щоб бути допущеним до складання випускних іспитів, учень має набрати приблизно 23 кредити за 4 роки навчання у старшій школі (ця цифра може дещо коливатися відповідно до законів штату): по 6 кредитів у 9-11 класах і 5 кредитів у 12 класі. Таким чином, протягом навчального року учні вивчають в середньому всього 7 предметів, але кожного року різні. До того ж, оскільки у кожного учня свій

навчальний план, один може вивчати, наприклад, біологію у 9 класі, а інший – у 10-му або 11-му.

Навчальний процес побудований таким чином, що учень має один й той самий розклад щодня. Тобто, він вивчає 7 дисциплін і має урок з кожної з них кожен день.

Цикл обов'язкових предметів представлений дисциплінами: алгебра, геометрія, тригонометрія, біологія, хімія, фізика, історія, іноземна мова та ін. До речі, кожна школа пропонує вибір іноземних мов для вивчення учням, серед яких найпопулярнішою є іспанська. За нею йдуть французька, китайська, корейська, латинська та інші.

Спектр вибірових дисциплін дуже широкий і спрямований на формування базових знань, вмінь і навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності. В межах цього циклу учні мають можливість вивчати психологію, сімейні відносини, кіномистецтво, журналістику, комп'ютерний дизайн, програмування і ще десятки інших дисциплін.

Співвідношення обов'язкових і вибірових дисциплін варіюється відповідно до року навчання. Так, у 9-му класі 5 дисциплін є обов'язковими, а 2 – за вибором учня, а у 12-му – навпаки, 2 дисципліни обов'язкові і 5 за вибором.

Крім того, кожен учень щороку повинен відпрацювати 15 годин суспільно-корисної праці.

За кожним учнем у старшій школі закріплений психолог-консультант, який фактично є його куратором. В його обов'язки входить організація навчального плану учня та надання будь-якої допомоги. Також вони систематично (раз на 1-2 місяця) проводять заняття з професійної орієнтації для учнів, починаючи з 9-го класу, на яких допомагають старшокласникам визначитись з майбутньою професією шляхом проведення лекцій, співбесід, інтерв'ю, психологічних тестів, анкетування, бесід з професіоналами, відвідування організацій. Після 11 класу учні проходять літню професійно-орієнтовну практику протягом 1 місяця, часто при навчально-науковій лабораторії у тому коледжі, в якому планують навчатися після закінчення школи.

Учні старшої школи мають можливість обрати поглиблене вивчення (AP) певних обов'язкових дисциплін за умов, що вони склали відповідний діагностичний тест на високий рівень. Зазвичай учні обирають рівень AP з тих дисциплін, які вивчатимуть у коледжі, що надасть їм там певних бонусів.

У навчальному процесі переважними є емпіричний та проблемний методи, високо розвинуті міждисциплінарні інтеграційні зв'язки. Головна мета навчання – навчити учнів самостійно здобувати знання, критично і логічно мислити, вміти застосовувати теоретичні знання на практиці, робити аналіз і синтез, бачити цілісну картину досліджуваного предмету та всього світу в цілому. З початкової школи дітей вчать не стільки відповідати на запитання «Що ви знаєте про...?», скільки на «Як ви вважаєте, чому...?».

Матеріально-технічна база системи середньої освіти США на дуже високому рівні. Кабінети обладнані інтерактивними дошками, ноутбуками і принтерами для вчителів; лабораторії – сучасною технікою. В учнів немає зошитів – вони працюють з роздрукованим матеріалом, який готує для них вчитель для кожного уроку, і складають у папки. Пишуть лише олівцями.

Система оцінювання – як в українській системі вищої освіти – 100 балів і оцінки A, B, C і т. д. Крім цього, результати навчання можуть виражатися ще й у відсотках – наприклад, рівень засвоєння знань 86%, B. Методи контролю переважно письмові, у формі тестів. Списування не припускається. Якщо таке відбулося, результат тесту анулюється без права перездачі. Результати тестів на уроках відкрито не оголошують, щоб діти не знали оцінок один одного. Вважається, що такий підхід дозволяє всім учням відчувати себе на однаковому рівні, концентруватися саме на власному навчанні, уникати заздрощів та висміювання.

В американських школах адміністрація та вчителі встановлюють дуже тісний зв'язок з батьками учнів. Через електронну пошту батькам повідомляють всю необхідну інформацію, а також якщо дитина не виконала домашнє завдання, не працювала на уроці або не прийшла до школи. В останньому випадку батьки дізнаються про це протягом години від початку занять. Якщо

батьки не реагують на електронний лист, їм терміново телефонують. З причин, не пов'язаних зі станом здоров'я, дозволяється пропустити лише три дні на рік.

Дуже широко в американських школах використовується Google classroom – мережа, яка дозволяє вчителям, учням та їх батькам взаємодіяти. Вчителі розміщують в ній тези лекцій, домашнє завдання, корисні поради, інформаційні повідомлення, результати поточного та підсумкового контролю, тощо. Діти і батьки реєструються і отримують доступ до цієї інформації, до того ж тільки до тієї, яка стосується особисто даної дитини. Подивитися, наприклад, результати тесту іншої дитини неможливо.

Навчання у державній середній школі у США цілком безкоштовне, що, в свою чергу, не виключає наявності платних приватних шкіл. Навчальний рік розпочинається в різних школах у різні дні. Як правило, це понеділок (або вівторок після національного свята Labor Day) у період з середини серпня до середини вересня. Крім національних свят та канікул, учні мають ще певну кількість додаткових вихідних протягом навчального року.

Кожна школа обов'язково має свій офіційний сайт у мережі Інтернет. Крім того, вся загальна інформація про школи міститься на спеціально розроблених сайтах, які допомагають батькам порівняти школи за рейтингом, національним складом, кількістю учнів, ознайомитись з профілями вчителів і таким чином обрати школу для своєї дитини. Навчатися діти можуть лише у школі за місцем проживання, тому батьки, обираючи будинок або квартиру, одразу орієнтуються й на вибір школи для своїх дітей.

Отже, система середньої освіти США побудована таким чином, щоб навчити дітей мислити критично, аналізувати, робити логічні висновки, здобувати самостійно знання і застосовувати їх на практиці, чому сприяє й наявність високо розвиненої матеріально-технічної бази. Систематичне проведення профорієнтаційної роботи, відповідна літня практика після 11 класу та можливість вивчати дисципліни за власним вибором надають старшокласникам можливість відчувати, з якою професійною діяльністю вони хочуть пов'язати своє життя. Зв'язок з коледжами стимулює учнів до вивчення певних предметів на поглибленому рівні, а високий рівень взаємодії з

батьками – контролювати процес навчання для досягнення максимальних результатів. Все це разом забезпечує умови, які сприяють тому, щоб учні стали успішними студентами, а потім й професіоналами своєї справи.

Miniaailova A. V., *Ph. D. of Pedagogy, Associate Professor, Head of the Department of Modern Languages, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), alevtina.minyajlova@gmail.com*

Secondary education system in the USA as preparation to study at university

The content, principles and approaches in the organization of secondary education in the United States have been analyzed in the article. The basic methods of training and features of vocational guidance work have been revealed. The correlation between compulsory and selective disciplines in high school has been researched. The basic principles of collaboration with parents of students have been revealed.

Key words: *secondary education, vocational guidance, content of education, principles of organization of education, compulsory and selective disciplines, collaboration with parents, USA.*